

Ponedeljek

Le o I

Ljubljana, 28. novembra 1927

Stev. 2

Proroške besede kralja Aleksandra o italijanski nevarnosti

Pomembno pismo takratnega regenta Aleksandra ruskemu generalisimu med svetovno vojno. — Razočarani in izdani Slovani
Italija kot dedinja habsburške protislovenske politike

Beograd, 27. nov. 1. V Moskvi je izšla knjiga pod naslovom: »Iz papirjev carja Nikole II.« V tej knjigi so zbrani važni dokumenti iz za svetovne vojne v l. 1914.—1918., med njimi tudi dokumenti, ki so se nahajali v osebnem carskem arhivu. V zbirki je navedeno tudi pismo, ki ga je pisal kralj Aleksander 22. aprila 1916 iz Niša tedanjemu glavnemu poveljniku ruske vojske velikemu knezu Nikolaju Nikolajeviču. Iz tega pisma, v katerem se zrcali vsa dalekovidnost našega vladarja in ki je bilo napisano komaj 10 dni po zaključitvi tajnega londonskega pakta z Italijo, navajamo naslednji odstavci:

»Baš v trenutku, ko jemljem v roko pero, da se zahvalim za vaše laskavo mnenje o meni in moji vojski, sem prejel poročilo, da so bili interesi slovanstva, zaradi katerih je izbruhnila svetovna vojna, žrtvovani Italiji... a njen vstop v vojno, Italija bo dobila glasovno pogodbo, ki jo je sklenila z državami trojnega sporazuma in ki se je doslej skrbno skrivala pred nami, vso avstrijsko obalo z odgovarjajočim zaledjem. To ozemlje obsega približno poldrug milijon najčistejših Slovanov, Srbov, Hrvatov in Slovencev.

To pomeni obenem, da dobi Italija vsa pristanišča in vse strateške točke.

ter izhoda na Jadransko morje. Ona bo v razmerju napram nam v vsakem oziru zavzela vlogo Avstro-Ogrske, a mi smo nasprotno upali, da nas bo ta svetovna vojna od te nevarnosti za vedno rešila. Nočem vam govoriti o vseh težavah in nevarnostih, s katerimi bo v bodočnosti Italija ogrožala Balkan namestu Avstro-Ogrske. Hočem opozoriti glavnega poveljnika ruske vojske, ki ima v svojih rokah usodo Slovanstva, na moralno stran te stvari. Moja vojska je bila v začetku navdušena od besed, s katerimi ste se obrnili na narode Avstro-Ogrske, ki ste jim obljubili, da je došel čas, končne osvoboditve slovan-

stva v tej monarhiji. Zahteval sem tedaj od svojih vojakov, naj se združijo z veliko rusko vojsko, da bi uresničili ta veliki cilj. Doslej so se moji vojaki zavdali vseh žrtev, ki so se od njih zahtevale kot neobhodne in so hrabro prenašali vsa trpljenja. Sedaj pa jih nihče ne bo mogel prepričati, da jih njihovi zavezniki niso zapustili, in da niso bili Slovani žrtvovani v korist Italije. Smatram za svojo dolžnost, da vas opozorim na to vprašanje in te težave, ki so postale v sedanjem trenutku posebno težke za me in moj narod.«

V današnjem listu:

Razgovor z rektorjem ljubljanske univerze.
Protestni shod nižjih državnih uslužbencev.
Evropa pod orožjem.
Drzna tatvina v Ljubljani.
Zmaga Ljubljančank v Zagrebu.
Zaključek nogometnih prvenstvenih tekem.

„Ponedeljek“

K izdajanju »Ponedeljka« nas je — kakor smo to povdarili že v prvi številki — napotila pred vsem želja, da ustrezemo splošni potrebi po takem listu, ki ga je slovenska čitajoča publika že davno pogrešala. Kako resnično velika je bila ta potreba, to je pokazal uspeh prve številke »Ponedeljka«, ki je presegel vsa naša pričakovanja. Ne samo, da je bila vsa ogromna naklada lista naglo razprodana, smo prejeli tudi z vseh strani toliko priznanj, da nam je to razveseljivo dokaz, kako smo s tem listom pogodili pravo struno.

Zanimanje in simpatije, ki jih je bila deležna že prva številka našega lista, so nam vsekakor v spodbudo, in ne bomo štedili ne truda ne stroškov, da bomo mogli slovenski javnosti s »Ponedeljkom« nuditi list, ki ne bo samo zanesljivo poročal o vseh važnih nedeljskih dogodkih doma in po svetu, ampak ki bo tudi sicer po vsebini vse skoz aktualen in zanimiv.

Tudi to drugo številko pošiljamo vsem tistim naslovom, ki so prejeli prvo številko, še brezplačno na ogled. Ker začne s prihodnjo številko (december) redna naročnina, smo današnji številki priložili čekovne položnice.

Naročnina znaša za tuzemsko mesečno 4 Din, četrtletno 10 Din, polletno 20 Din, celoletno 40 Din. V Ljubljani, Mariboru in Celju z dostavo na dom mesečno 1 Din več. Za inozemstvo 6 dinarjev. — »Ponedeljek« bomo po pošti pošiljali samo onim naročnikom, ki bodo naročnino plačali vnaprej, vsled česar prosimo, da se vsi, ki žele postati naročniki, še ta teden poslužijo priloženih položnic.

Prosimo vse naše prijatelje, da podpirajo in širijo »Ponedeljek«.

«Ponedeljek»

Lepa fašistovska bratovščina

Praga, 27. novembra. Tukajšnja organizacija italijanskih fašistov, ki jo tvorijo uradniki poslaništva in konzulata, trgovin in učitelji italijanskega jezika je imela pod predsedstvom trgovca Wührerja svoj občni zbor v poslopju italijanskega poslaništva. Občni zbor je bil izredno dolg in buren. Fašisti so si medsebojno očitali koristolovstvo in druge lepe reči. Ker se niso mogli zediniti, se je organizacija razšla.

Velike poplave v Afriki

Nad 400 človeških žrtev.

Rim, 27. nov. g. Veliki nalivi so v Alžiru povzročili katastrofalne poplave. Podrobnejši poročil se ni. Prebivalstvo mesta Peregeau, ki je bilo posvarjeno, je zapustilo svoje domove, preden jih je zalila voda. V bližini kraja Mortaganeu je baje več sto smrtnih žrtev. Na železniški progi med Tenesom in Orleanville je potrgalo štiri železne mostove. Tudi iz Tunisa poročajo o velikih nalivih s poplavami. Med številnimi kraji je prekinjen ves promet. Poplave so zahtevale doslej 400 človeških žrtev.

Vesti o papeževi bolezni

Rim, 27. nov. Sinoči se je razširila po mestu govorica, da je papež obolel. V vatikanskih krogih je vladalo radi tega veliko vznemirjenje. Danes se uradno poroča, da je papež popolnoma zdrav.

Ljubljanske univerze g. Iskra. Po njegovem govoru je bila soglasno sprejeta resolucija, v kateri se novomeško občinstvo soglasno pridružuje mnenju, da si našega najvišjega kulturnega zavoda nikakor ne damo vzeti ali okrniti.

CRNOMELJ.

Kot delegat Sveta slušatelj ljubljanske univerze je tu predaval o pomenu naše univerze g. Lučovnik, nakar je bila soglasno sprejeta protistatna resolucija.

RIBNICA.

Za predavatelja na protestnem shodu je bil dojen od ljubljanskih akademikov g. Pretnar, ki pa svojega predavanja na občinskih volitvah ni mogel imeti. Zato je bila soglasno sprejeta na sestanku vse kulturnih društev in javnih korporacij resolucija proti nameravanemu atakovanju ljubljanske univerze.

Podrobnosti o atentatu na dunajskega župana

Dunaj, 27. nov. d. O atentatu na dunajskega župana dr. Seitzo so bile doslej ugotovljene naslednje podrobnosti: Včeraj malo po 17. se je pripeljal župan dr. Seitz k otvoritvi nove snežne palače na bivšem kolodvoru severozapadnih železnic. Po otvoritveni svečanosti se je hotel izpred kolodvora, kjer je bilo že temno, odpeljati z avtomobilom. Ko se je avtomobil premaknil za kakih 10 m, je stopila iz množice temna postava pred voz in oddala par strelcov. Mož je nato zbežal, avto pa je počasi vozil dalje. Stražniki so zasledovali storilca, ki je skočil najprej preko nekega plota, dalje preko tovornega kolodvora na Taborstrasse, kjer se je zavilhet na mimovozni voz cestne železnice. Takoj za njim je skočil tudi neki delavec, ki je domneval, da je begunec kaj zakrivil. Prililil je voznika, da je voz ustavil, nakar so stražniki aretirali atentatorja na ploščniku. Od tam so ga odpeljali na stražnico. Na poti ga je hotela oozročena množica linčati. Atentator je sam ustrašil ter pričel bežati proti stražnici. Pri zaslišanju je izpovedal, da se piše Rihard Streibinger, rojen leta 1904. v Temesvaru in pristojen v Potenstein. Najprej je bil elektrotehnik, pozneje igralec, sedaj pa je brez posla.

Atentator je bil oborožen z revolverjem in je oddal tri strelce. Ena krogla je prebila na avtu okno, od drugih dveh pa ni sledu. Župan Seitz je sedel popolnoma zadaj in se je ko je padel prvi strel vrgel na tla. Streibinger priznava dejanje, vendar pa zanika, da bi hotel župana usmrtiti. Izrecno izjavlja, da nima nobenih pomočnikov, da ga ni nikdo pregovoril za ta čin in da je storil atentat le za to, da bi opozoril svet na neugodne gospodarske razmere avstrijskega prebivalstva. Navedel je tudi, da trenutno ne pripada nobeni politični stranki, vendar pa je bil do pred kratkim orientiran socialno-demokratsko in je opetovano posejal socialno demokratska zborovanja. Sedaj je član nacionalistične Zveze bojnikov.

Načrt za atentat je dozorel v njem baje šele predvčerajšnjim. Ko je bral, da bo prisotvoval župan Seitz otvoritvi nove snežne palače. Odločilno je bilo za njega, da ta otvoritev ni bila političnega, temveč družabnega značaja. Strele je oddal tako da bi bil župana ranil na roki. Župana je spoznal na ta način, da je slišil ljudi, ki so govorili: »Sedaj vstopa župan.« Ko mu je šofer zaklical: »Ne streljajte!«, je baje orožje spravil.

Ko se zgrinjajo temni oblaki...

Protestni shodi širom Slovenije protinameravani okrnitvi ljubljanske u niverze.

Ljubljana, 27. novembra.

Zadnje dneve je govorila Ljubljana, danes so pa dajali duška ogorenju proti nameravani okrnitvi nekaterih fakultet ljubljanske univerze deželani na številnih protestnih shodih širom Slovenije. Značilno je, da je bila obsodba zloglasnega § 44. finančnega zakona vsesplošna ne glede na pripadnost manifestantov k tej ali oni stranki. Poslanci SLS, zlasti pa minister dr. Gosar, ki nosijo pri nas vso odgovornost za finančni zakon, se bodo po današnjih manifestacijah znova lahko prepričali, da se z ljubljansko univerzo ne da slepomišiti. Kakor pa se je doma pokazala popolna jasnost in popolna enodušnost, tako je treba, da v vprašanju ljubljanske univerze zavladata tudi v Beogradu med vsemi slovenskimi poslanci popolna iskrenost in enodušnost. Vsi proti § 44. in kdor bo glasoval zanj, je izdajca!

O današnjih protestnih zborovanjih smo prejeli poročila iz naslednjih krajev:

MARIBOR.

Danes dopoldne so sklicali akademiki iz Maribora protestno zborovanje zaradi nameravane okrnitve ljubljanske univerze. Lepo obiskano zborovanje je otvoril in vodil g. Ciril Golouh, bivši podpredsednik Sveta slušatelj univerze, ki je razložil nedogledne posledice okrnitve univerze za našo kulturo. Sledila sta govora odposlanec Sveta slušatelj univerze pravnikov g. Planinška in Stareta. Govorili so g. dr. Vekoslav Kukovec, narodni poslanec Petijan, postajenačelnik Mohorško, prof. dr. Strmšek in zastopnik Hrvatske Matice v Mariboru. SLS je poslala pismeno izjavo solidarnosti. Predsednik g. Golouh je predložil zborovanju protestno resolucijo, ki je bila soglasno sprejeta. Zborovanje je vneto vestransko stvarno in

KRANJ.

Pred mestno hišo na Glavnem trgu se je vršil danes dopoldne javen manifestacijski shod proti okrnitvi ljubljanske univerze. Na trgu se je zbrala ogromna množica občinstva iz mesta in iz najbližje okolice. Shod je otvoril raz balkona mestne hiše cand. jur. Janko Köstl, ki je v temeramentnem govoru razgalil nakane, ki se plele proti naši univerzi. Župan g. Ciril Pirce je spregovoril v imenu mestne občine in meščanstva ter izrazil solidarnost z borbo akademske omladine za ohranitev univerze, za katere ustanovitev se je občinski zastop v Kranju l. 1848. odločno izjavil med prvimi slovenskimi mesti.

Za županom g. Pircom sta govorila še pravnik g. Ciril Jezeršek in Albin Šmajd, nakar je bila z navdušenjem sprejeta protistatna resolucija. Po zborovanju se je formiral veličasten sprevod, ki je krenil po Glavnem trgu pred gimnazijsko poslopje v Zvezdi. Tu je zapela množica več domoljubnih pesmi in državno himno, nakar se je razšla.

LITJA.

V nedeljo zvečer se je vršilo v nabito polni dvorani Sokolskega doma protestno zborovanje proti nameravanemu ukinitju dveh fakultet na ljublj. univerzi. Jurist g. Jelenc in filozof g. Jurančič sta obrazložila pomen univerze in oročeno nevarnost glede okrnjenja Govorila sta še g. Tomazin in g. Končar, ki je v imenu delavstva obljubil akademikom podporo v težkem boju. Sprejeta je bila resolucija in odposlana na primerna mesta Zborovanje je vodil predsednik Jugoslovenske Matice g. Modic.

NOVO MESTO.

Ob 11. dopoldne je otvoril starosta Sokolskega doma nabito polni dvorani v Sokolskem domu protestno zborovanje proti okrnitvi naše univerze. Glavni govornik je bil delegat Sveta slušatelj

Zmaga južoslovenskega bloka na zagrebški univerzi

Manifestacije, demonstracije in pretepi po ulicah

Ponovna volitev v akademsko reprezentanco. — Jugoslovenski blok je dobil večino nad združenimi nasprotniki. — Ponovni spopadi med študenti in drugim občinstvom.

Zagreb, 27. nov. n. Danes so se vršile ponovne volitve odbora akademskega podpornega društva, ki so bile zadnjič onemogočene radi pretepa med dijaki v volilnem lokalu. Volitve so se vršile v prostorih zagrebškega velešola, ki so bili od policije močno zastraženi. Končale so se ob 1. popoldne, izid pa je bil proglašen okrog 4. popoldne. Izmed 1875 članov akademskega podpornega društva jih je glasovalo 1506 in sicer za jugoslovenski nacionalni blok 741, za hrvatski ekonomski blok 714, za radikalno listo pa 51. Jugoslovenski nacionalni blok je dobil torej 27 glasov relativne večine in tako predsednika ter 6 odborških mest, dočim je hrvatski ekonomski blok dobil podpredsednika in 6 odborških mest. Radikalni so ostali brez količnika.

Izid volitev je izzval med pristajajočimi jugoslovenskega nacionalnega bloka veliko navdušenje. V sprejedu so z državno zastavo na čelu odkorakali izpred volilnega lo-

kala proti univerzi in na Wilsonov trg. Policia je prepovedala vse manifestacije po ulicah, kljub temu pa je slo približno okrog 300 dijakov jugoslovenskega nacionalnega bloka v sprejedu do trga N. Tu je policija na konjih razpršila diake od katerih je večina odšla v Giuricevo ulico proti Zrinjevcu. V Giuricevi ulici so napadli diake neki ljudje in te prišlo ob tej priliki do velikega pretepa. Policia je pričela posredovati in je bilo v pretepu tudi nekoliko oseb ranjenih. Nato so se dijaki zbrali pred vsesilniščem, kjer so odpeli državno himno. Tudi pred univerzo je prišlo do pretepa. Policia pa je demonstrante razgnala in naveličala predvsem na one, ki so metali kamenje. Izgredilo se je nadaljevalo v sosednjih ulicah, kjer so se demonstranti medsebojno pretepal. Policia je morala ponovno posredovati, ranjenih je bilo precej dijakov, nekateri tudi od policijskih organov. Ob 5. popoldne je na ulicah zavladal mir.

Nedeljsko zatišje v Beogradu

Včeraj v prestolici ni bilo nikakih važnejših dogodkov. — Gosp. Vukičević je bil na običajnem lovu. — Velike svečanosti v Subotici. — Danes se vršita seji demokratskega in radikalnega glavnega odbora.

Beograd, 27. nov. Po informacijah iz vladnih krogov se bo Narodna skupščina zopet sestala 7. decembra, nakar bo ponovno odgodena radi katoliških in pravoslavnih božičnih praznikov do srede januarja.

Jutri dopoldne bo seja glavnega odbora demokratske stranke, ki bo sklepal o pripravah za strankin kongres demokratske stranke.

Danes so se v Subotici vršile velike svečanosti povodom proslave 400 letnice osnovanja mesta. Proslavi je prisostvovalo kakih 10.000 ljudi. Vse mesto je bilo okrašeno z zastavami in zelenjem. Glavna točka svečanosti je bilo odkritje spomenika carju Jovanu Nenadu. K proslavi so dospeli dopoldne z brzovlakom princ Pavle predsednik Narodne skupščine dr. Perić, ministri dr. Spaho, dr. Subotić in dr. Šumenković ter večje število poslancev. Princu Pavlu so bile prirejene prisrčne ovacije. Ministrski predsednik Velja Vukičević je bil po svojem običaju danes tudi na lovu, in sicer v okolici Vinkovcev. Telega lova so se razen Vukičevića udeležili tudi češkoslovaški poslanik Seba, angleški poslanik Kenard in avstrijski poslanik Hoffinger.

Razen seja glavnega odbora demokratske stranke, ki se bo vršila jutri popoldne in na kateri bo določeno število govornikov za strankin kongres, ter se bodo rešila tudi ostala vprašanja tega kongresa, se bo jutri ob 4. popoldne vršila tudi seja ožjega glavnega odbora radikalne stranke. Na tej seji se bo razpravljalo o vprašanju strankinega doma, prireditvi strankinega dneva in postavitvi spomenika Nikolaj Pašiču. Sejo sta sklicala prvi podpredsednik glavnega odbora Aca Stanojević in glavni tainik dr. Ivković. O sklicanju seja ožjega glavnega odbora so bili predsednik vlade Velja Vukičević in radikalni ministri obveščeni s privatnimi pismi.

Svečan pogreb Joana Bratiana

Bukarešta, 27. novembra. Pogreb pokojnega ministrskega predsednika Joana Bratiana se je vršil točno po določenem programu z veliko pompoznostjo. Pogrebnim svečanostim je prisostvovala ogromna množica občinstva, ki jo cenijo na več stotisočev. Opelo je izvršil zastopnik patrijarha ob asistenci mnogoštevilne duhovščine. Erdeljski metropolit Balaz se je poslovil od pokojnika v imenu cerkve. V imenu vlade je govoril prosvetni minister dr. Anzelescu, v imenu senata predsednik Nikola Jescu, v imenu parlamenta pa predsednik Saveano. Sledilo so govori zastopnikov raznih političnih strank, v imenu Averscovne stranke je govoril general Koanda, v imenu nacionalne seljaške stranke Vojevod in v imenu Jorgove stranke poslanec Tascu.

Nato so člani vlade dvignili krsto in jo prenesli na lafeto. Sprevod, ki mu je prisostvovala velikanska množica ljudi in v katerem so korakali poleg članov kraljevskega doma in vlade zastopniki raznih oblasti in korporacij, je krenil k severni železniški postaji. Vse ulice so bile polne občinstva in v času spreveda so zvonili vsi zvonovi bukareskih cerkva. Pred kolodvorom je bila postavljena častna četa gojencev vojne akademije. Ko je pogrebni sprevod došel na postajo, so krsto prenesli v isti vagon, v katerem so tudi prepeljali truplo pokojnega kralja Ferdinandu. Vagonu je bil priklopljen dvorni vlak, s katerim so se ob 12. odpeljali pokojnikova rodbina, člani vlade in drugi v Florico, kjer so ob 4. popoldne položili krsto v rodbinsko grobnico.

Rektor o naši univerzi

Zanimive izjave rektorja ljubljanske univerze, univ. profesorja dr. Nahtigala.

Rektor univerze gosp. prof. dr. Rajko Nahtigal je sprejel našega urednika, ki ga je naprosil za odgovor oziroma pojasnila na nekatera vprašanja, tičočna se ljubljanske univerze.

Vprašanja in pojasnila, s katerimi nam je g. rektor ljubezljivo postregel, podajamo v naslednjem:

Kakšno je splošno stanje ljubljanske univerze?

Sedanja ljubljanska univerza je bila ustanovljena z zakonom z dne 17. julija 1919. O raznih visokih znanstvenih institucijah, ki jih je Ljubljana imela že v prejšnjih stoletjih in ki bi po svojem rangi danes bile enake fakultetnim katedram in institutom, vam ne bom govoril, saj je bilo vse to pri nas že ponovno objavljeno v časopisih. Naša univerza ima štiri popolne fakultete: filozofsko, juridično, tehniško in teološko; ter prve štiri semestre medicinske fakultete. Služateljev imamo v zimskih semestrih povprečno okrog 1300. Dišjaštvo prihaja v Ljubljano iz vseh krajev naše države, zlasti na tehniko in medicino in tudi iz inozemstva. Budžetarno so za tekoče študijsko leto naši materialni krediti razdeljeni tako-le:

	Redni:	Izredni:
Filozofska fakulteta	150.000	100.000
Juridična fakulteta	35.000	35.000
Medicinska fakulteta	240.000	161.000
Tehnična fakulteta	250.000	570.000
Teološka fakulteta	30.000	

Razne specialne dotacije:

	Redni:	Izredni:
Meteorološki zavod (potresnica)	50.000	15.000
Kemični inštitut	150.000	60.000
Kartiranje Slovenije	20.000	
Strokovne publikacije slovenskega seminarja	25.000	
Znanstvene ekzkurzije	20.000	
Adaptacije na tehnični fakulteti		60.000
Kurjava, razsvetljava, poštnina, snajenje in vse pisar. potrebščine	320.790	
Popravila na univ. stavbah	40.000	
Najemnina (dvorec in druga poslopja)	123.960	
Potni in selitveni stroški	20.000	

V kakšnem stanju so razne univ. knjižnice, zlasti pa inštituti na ogroženi medicinski in tehnični fakulteti?

Med knjižnicami naj omenim izredno lepo zbirko slavističnega seminarja, ki smo jo po večini z lastnim trudom in žrtvovanjem brez državne pomoči pridobili v Ljubljano profesorji s pomočjo idealnih mecenov. Knjižnica obsega čez 20.000 zvezkov. Na univerzi imamo tudi filozofsko biblioteko, ki je bila last pokojnega graškega univ. profesorja Meinonga in klasično filološko pokojnega prof. Kukole. Omeniti je tudi historično knjižnico. Juridična fakulteta ima izborno urejeno in izbrano profesorsko biblioteko. Svoje zbirke imajo po fakultetah tudi vsi inštituti in seminarji. Te zbirke se seveda, v kolikor dopušča piščji buždet, vedno kompletirajo z aktualnimi strokovnimi deli. Medicinska fakulteta ima vse inštitute, ki so potrebni kandidatom za prvi medicinski rigoroz. Na tem mestu Vas opozarjam, da je naš anatomski inštitut lahko takoj ob ustanovitvi univerze začel z uspešnim strokovnim delom, kajti zrasel je organizirano iz prvotne prosekture prejšnje dež. bolnice in dobava anatomsko-

ga materiala je tako urejena, da ima naš medicincev priložnost študirati svojo stroko praktično v tolikih sekcijah, kakor na velikih univerzah to ni mogoče. V Ljubljano hodijo prosit celo slušatelji drugih medicinskih fakultet naše države, da bi se jim dovolile secirne vaje, za katere drugod nimajo materialne možnosti. Seveda ima medicinske razne inštitute skupne z drugimi fakultetami (filozofsko in tehnično), to pa zato, da zamoremo ekonomično izhajati tudi z minimalnimi sredstvi isto kakor za medicinsko velja glede skupnih inštitutov — a to so baš najdražji, prirodoslovni inštituti — za filozofsko in tehnično fakulteto. Omenim naj elektrotehnični, fizikalni, kemični in mineraloško-petrografske inštitute.

Kakšne bi bile posledice, če bi se redukcija izvršila?

Pravkar sem vam dejal, da imamo zlasti dragocene prirodoslovne inštitute organizirane skupno za tri fakultete: filozofsko, medicinsko in tehnično. Ako bi se redukcija recimo tehnične fakultete, se s tem v resnici ne prihrani ničesar, kajti vsi dotični inštituti bi se morali takoj prenesti na filozofsko fakulteto in povrh tega za to fakulteto nadalje specialno opremiti. Tudi učne moči bi morale ostati vse dosedanje. Te naše inštitucije so tako tesno zvezane druga z drugo, da bi se vsak najmanjši stresljaj avtomatično čutil v celem univerzitetnem kolesju. Redukcija katerekoli fakultete je brez škode za celoto nemogoča. Prihranki so iluzorni.

Kaj bi bilo treba, gospod rektor, po Vašem mnenju ukreniti, ako bi se event. redukcija res izvršila?

Iz navedenih razlogov in na temelju upogleda v vso znanstveno organizacijo univerze mislim, da je izključeno, da bi se hotelo to vprašanje kratkoma reševati s črtnanjem Akademsko izobraženemu človeku se ni mogoče, da to idejo življenja. V objavljeni resoluciji univ. sveta ste čitali tudi druge razloge, ki govorijo proti temu, da bi se kdo dotaknil ljubljanske univerze.

Prepričan sem, da je ni slovenske parlamentarne delegacije, ki bi šla mimo tega vprašanja mirno na dnevni red. Prepričan sem tudi, da bi vsa slovenska javnost vstala proti vsakemu poskusu, s katerim bi kdo hotel zažeti v ta živi slovenski organizem, ki se razvija in producira dela, ki jih priznava ne le domači, ampak tudi inozemski svet. Zelo bi, da bi se tisti, ki nas v našem strokovnem delu s takimi namerami motijo, najprej potrudili v naše inštitute, si jih ogledali, proučili naše delo in potem šele govorili o ljubljanski univerzi. Predstojniki posameznih inštitutov bodo zainteresirani javnim faktorjem pri ogledu našega zavoda gotovo sli radi na roke.

Po teh podatkih se je naš urednik gospodu rektorju za izredno prijaznost zahvalil in se poslovil v zavesti, da je naša Alma mater v resnici živ narodov organizem, ki se razvija s temi minimalnimi sredstvi, o ob največjem naporu gg. profesorjev. Naša javnost mora ta organizem varovati in braniti pred napadi, ki se snujejo kar tako enostavno, kakor je to zamisljeno v členu 44. fin. zakona, po katerem bi ministrski svet v počitnicah, ko se razidejo vsi profesorji in slušatelji kratkoma izdal ferman, da s prihodnjim študijskim letom te ali one fakultete ali pa celo univerze sploh v Ljubljani ni več...

hodih bolj previdno, je strojevodja klub temi lahko vlak še v zadnjem hipu ustavil. Obe kravi in voz je stroj rinit par metrov po progi Kravi sta bili le malo poškodovani ter ju je ženska, ki je padla pri sunku z voza v jarek, kmalu nato prignala srečno domov.

Da nesreča nikoli ne praznuje, dokazde najnovjši dogodek: tragična smrt 20-letnega miadeniča Mlakarja

Iz Sp. Laž. Fant je peljal iz goda voz listja. Na nekem klancu je hotel voz podpreti, toda voz se je tako močno nagnil, da se je zvrnil in fanta pokopal pod seboj. Ko so prihiteli ljudje na pomoč in spravili fanta izpod voza, je bil že mrtev. Prepeljali so ga v mrtvašnico.

Radi protestne stavke proti ogromnim taksam danes ne bo kinopredstav. Elitni Kino Matica. Kino ljubljanski dvor. Kino Ideal.

Zadnji dnevi Pompejev
Radi protestne stavke kinolastnikov odpade današnja predstava drugega dela, ki se bo radi tega vršila jutri, v torek, 29. t. m. ob 14.30. — Zveza kulturnih društev.

Spomenik kralju Petru v Mariboru

Maribor, 27. novembra.
Danes dopoldne je odbor za postavitev spomenika kralju Petru I. Osoboditelju razstavil v dvorani pivovarne »Union« osnutke za spomenik. Pred dvorano je igrala vse dopoldne vojaška godba, tako da je bila otvoritev razstave obenem združena s promadnim koncertom.

Razstavna dvorana je bila lepo okrašena, v sredini je bilo razstavljenih 12 osnutkov za spomenik, izdelanih od domačih umetnikov. Osnutki so opremljeni z gesli: Kralj Osoboditelj, Zmagovalec, Svantovit Svoboda, Jugoslavija, Osvojenost itd. Udeležba občinstva je bila vse dopoldne velika, tako da je bilo včasih komaj dovolj prostora v dvorani. V splošnem je treba priznati, da so osnutki gledalce razočarali in našli malo priznanja. Posebno bo težko izbrati primeren kip za Maribor. Prevladuje mnenje, da bo treba natečaj za osnutke še enkrat razpisati, pripustiti širši krog tekmovalcev in pri tem povečati akcijo za nabiranje prispevkov, tako da bo dobil Maribor res monumentalni spomenik.

Razstava osnutkov bo še ves teden odprta, nakar se bo sestal odbor za oceno, v katerem so zastopani tudi ljubljanski umetniki. Razstavi osnutkov je priključena tudi razstava grafičnih del domačih umetnikov gg. prof. Čučiča, Kosa, Mežana, Trstenjaka in kiparja Pimata, ki so razstavili okrog 50 slik in 2 groteski (Kurent in Pijani godec). Razstava slik, katerih cene so navedene v seznamu, je našla mnogo pohvale pri občinstvu. Upajmo, da bo pridobila tudi zadostno število kupcev, ker so cene zmerne. Naši domovi naj bi ne bili brez originalnih slik naših umetnikov!

Spominska slavnost za generalom Kovačevićem in Celju

V veliki dvorani Narodnega doma se je večeraj dopoldne vršila spominska svečanost v počastjenje pokojnega generala Kovačevića, ki jo je priredila celjska Narodna Odbrana. Udeležili so se je korporativno oficirski zbor, zastopniki raznih oblastev in drugi. Cerkevne obrede je izvršil pravoslavni svečenik Čudič. Med prošlo je celjsko pevsko društvo »Olika« pod vodstvom pevovodje G. Gerlanca zapelo pesmi »Blagor mu« in »Z bratskog zagrlja«.

Spominski govor je imel predsednik Narodne Odbrane polkovnik Naumović, ki je očrtal razmerje srbskega naroda napram Bolgarom, katero ni bilo nikdar sovražno, pač pa so nasprotno Bolgari padli Srbom večkrat v hrbet. Umorjen je general Kovačević je že s pokojnim starostom jugoslovenskega Sokolstva dr. Oražmom najboljši delal na to, da bi se Jugoslavija združila z Bolgarsko. Tragično je, da je prav ta mož moral pasti od roke bolgarskih komitašev. Govornik je izrazil prepričanje, da bolgarsko ljudstvo ne odobrava postopanja bolgarskih komitašev in da je za ujedinenje z Jugoslavijo. Z velikim patriotizmom prežeti govor je napravil na navzočih globok vtis.

Za polkovnikom Naumovićem je govoril še dr. Juro Hrašovec, ki je poudarjal, da je vest o umoru generala Kovačevića globoko žalostila tudi Slovence. S klici »Slava velikemu možu!« se je zaključila lepa spominska svečanost.

Bitka med vojaki in kaznjenci

Newyorški listi prinašajo podrobna poročila o velikem uporu zaprtih zločincev v Folsonu v Kaliforniji. Kakor so tudi naši listi na kratko že poročali, so se delinkventi uprli in so z orožjem v roki nekaj časa obvladali svoje paznike in nadzornike. Revoltiralo je skupno okrog 1000 kazencev. Njihova moč je bila že tako velika, da so se morali čuvati z njimi pogajati, dokler niso pripeli na pomoč vojaki.

Oblegani uporniki so končno položili orožje in so poslali nekega ječarja, katerega so bili pridržali kot talca, k vojakom s poročilom, da so se odločili za kapitulacijo. Vhoda so nato zastražili močni vojaški oddelki, jetniki so defilirali drug za drugim in stražniki so jih odvedli posamezno zopet v zapor. Zadnjo uro obleganja se je vojaštvo pripravilo za odločen naskok. Toda

samo od zunaj ni bilo mogoče naskočiti jetnišnice in obvladati upornike. Zato so stopila v akcijo tudi letala, ki so krožila nad jetnišnico. Jetnišnica je bila oblegana kakor v vojni. Pobunjeni jetniki so se skušali še tekom noči izrezati iz nepriljetnega položaja na ta način, da so izvršili izpad ter skušali vdreti v kuhinjo. Hoteli so se polastiti živil, da bi lahko del časa vzdržali. Ta poskus jim je izpodlel na odpor vojaštva. Spopad je zahteval številno žrtve. 11

jetnikov je obležalo mrtvih, 20 jih je bilo zelo nevarno, 20 pa lažje ranjenih. Šele iz strahu pred močnimi vojaškimi oddelki, ki so medtem prispeli pred jetnišnico pod osebnim vodstvom kalifornijskega guvernerja, in v zavesti, da jim bo kmalu začelo primankovati živil, so se pobunjeni jetniki udali.

Naknadno se še poroča, da pride šest voditeljev pobunjenih kazencev pred sodišče radi umora enega izmed paznikov.

Zvaničniki in služitelji v obrambi svojih življenskih interesov

Protestno zborovanje v ljubljanskem Mestnem domu. — Poslanec dr. Kramer o vprašanju zvaničnikov in služiteljev in o čl. 66. finančnega zakona.

Ljubljana, 27. novembra.

Člen 66 novega finančnega zakona, kakor ga je predložila vlada Narodni skupščini, je naravno izrazil med državnimi nameščenci po vsej državi odločne proteste in globoko ogorčenje, kajti ta člen spravlja materialni in socialni položaj delavskih in obratnih nameščencev nižjih kategorij v nevarnost. Ljubljanski občinski odbor Udruga državnih zvaničnikov in služiteljev je sklical za danes ob 15. popoldne protestni shod, ki se je vršil v veliki dvorani Mestnega doma. Shod je bil z ozirom na popoldanski čas in lepo vreme še razmeroma dobro obiskan, udeležili so se ga državni nameščenci vseh posameznih strok in uradov.

Predsednik občinskega odbora Udruga državnih zvaničnikov in služiteljev g. Josip Dermota je otvoril zborovanje, naglašujoč v svojem govoru, da je gospoda v Beogradu prišla zopet na originalno idejo, da bi bilo potrebno stediti v državni upravi. Kdo naj državni proračun uravnoteži? Ničde drugi kakor nižji državni nameščenci, ki že itak ne more več živeti v sedanjih bednih razmerah. Nesocialne in nedemokratske namere vlade gredo ponovno na breme nižjega državnega službenstva. Kot dobri, pošteni in potrebitelji državljanji smo doživeli novo razočaranje. Kraljevska vlada je iznašala načrte člena 66 finančnega zakona, da reducira zvaničnike in služitelje na položaj dnevnicarjev. Vlada je mnenja, da so se nižji državni nastavljenici že navadili stradanja in ne bo dosti izpremenbe, če še bolj stradajo. Mera potrpljenja je dopoljena. Po kakihnih božjih ali človeških zakonih naj bi bilo dovoljeno igrati se z bedo tisočih in tisočih? Ako se slovenska parlamentarna delegacija zaveda svoje dolžnosti, ki jo je dolžna napraviti državnim nameščencem, je njena sveta dolžnost nastopiti proti nesocialni nameri vlade ter odločno zahtevati, da se člen 66 iz finančnega zakona črta. Mi vsi pa moramo odločno in javno protestirati proti temu členu, ki globoko reže v telo nas vseh. (Življeno odobravanje.)

Posl. dr. Kramer o čl. 66.

Na protestni shod so bili povabljeni tudi narodni poslanci. Vabilu se je odzval poslanec dr. Albert Kramer, ki je življeno pozdravljen med drugim izjavil:

Stara resnica je, da je ozdravljenje naše države v veliki meri odvisno od končne ureditve naše državne uprave, s katero je v neposredni zvezi ureditev uradniškega vprašanja. To resnico čl. 66. projekta v novem finančnem zakonu zopet enkrat na glavo postavlja. Uradniški zakon iz leta 1923 je prvi veliki korak k depolitizaciji državnega nameščentva. Dal je državnemu službenstvu neke minimalne garancije stalnosti in neodvisnosti ter ustvaril materialne osnove za njegovo eksistenco. Bil je to prvi veliki početek, na katerem bi se moralo graditi naprej. A zgodilo se je nasprotno. Vsako leto se v zvezi z državnim nameščentvom nekaj je pridoblenih pravic in vrši se sistematična demontaža uradniške pragmatike. Zlasti so vedno uredjeni nižji državni službenici. V finančnem zakonu za leto 1927-28 je čl. 306 vrgele zvaničnike, ki še niso imeli 3 leta službe med dnevnicarje, letos naj sledi novi udarec s čl. 66. Ta člen izgleda na prvi pogled precej nedolžen: on določa, da se morejo na mestu zvaničnikov in služiteljev postavljati poedinne osebe kot dnevnicarji (izvzema gotove stroke) ter daje v to svrhu vladi na razpolago za dnevnicarske nagrade »vse kredite, ki jih predvideva buždet za take državne službenice«. Umevno je, da so zvaničniki in služitelji vznemirjeni in da vidijo v čl. 66. opasnost, da se jih bo reduciralo po mili volji ter potisnilo med dnevnicarje, ki so od danes do jutri. Tolažba z zavarovanjem pri delavskih zavarovalnicah je kakor v zasmeh. Oni ki zagovarjali čl. 66. trdijo, da se ta določba ne tiče že stuzeljih zvaničnikov in služiteljev, temveč da daje vladi le možnost, da ta mesta, kolikor jih bo na novo zaseli, lahko spremeni v dnevnicarska. Treba je pa reči, da je tudi v tej mili interpretaciji, če bi držala, čl. 66. popolnoma zgrešen in iz načelnih razlogov obsodbe vreden. Kategorija zvaničnikov in služiteljev je za dobro funkcioniranje uprave ravno tako potrebna, kakor uradniške kategorije. Mi moramo odločno odklanjati profetarizacijo državnega službenstva. Uvajati nove množice dnevnicarjev na dosedaj stalna mesta zvaničnikov in služiteljev pomenja odpirati nova vrata za partizanstvo in je nadaljni korak k popolni pauperizaciji državnega službenstva. (Burno odobravanje.) A člen 66. ni tako nedolžen, kakor bi ga radi naslikali njegovi branitelji. On je tako usajno stiližiran, da pripušča vsako možnost, vsako lumparij! Res pravi, da se v bodoče lahko postavljajo na zvaniška in služiteljska mesta dnevnicarji, a kdo garantira, da stari zvaničniki in poslužitelji ne bodo najprej reducirani, potem pa imenovani za dnevnicarje? (Tako jul.) Če dobro pogledamo določbo o kreditih, skoraj vidimo, da se kaj takega namerava. Vsekakor je potrebno, da pri zadete organizacije takoj dvignejo svoj glas ter protestirajo. Čl. 66. se mora v celoti črtati, ker je socialno krivičen in je iz državnih razlogov opasen. (Burno odobravanje.) Govornik nato razpravila o vprašanju redukcije državnih služiteljev ter poudarila potrebo popolne depolitizacije državnega upravnega aparata. Med viharim odobravanjem zborovanje je posl. dr. Kramer končno izjavil, da bodo on in njegovi tovariši iz kluba SDS vse storili, da se nesrečni predlog čl. 66. uprositi in odkloni novi udarec, ki grozi državnim nameščencem.

Govornik sta nato v imenu univerzitetnih nastavljenic g. Izmacl Pečjak in v imenu sodniških g. Ivan Spunt.

resolucijo,

Predsednik shoda g. Dermota je nato prečital, ki se glasi:
Člani Udruga državnih zvaničnikov in služiteljev za Slovenijo, zbrani 27. novembra 1927 v dvorani Mestnega doma, smo z ogorčenjem doznali za predlog finančnega zakona za leto 1928—1929, kjer se v paragrafu 66 tega

predloga navaja sledeče: »Za zvanje državnih službenika (zvaničnika in služitelja), koja ne uležu v činovniške kategorije, mogu se po celina lica postavljati kao dnevnicarji. U smislu čl. 130 zakona o činovnicima i ostalim državnim službenicima građanskog reda od 31. jula 1928 god. izuzev drž. policijske straže i policijskih agenata (detektivi), zvaničnika i služitelja poštansko-telegrafski i telefonske struke i zvaničnika finansijske kontrole.« Z ozirom na ta predlog:

1. Vsi zvaničniki in služitelji odločno protestiramo proti nameravani nesocialni odredbi kraljevske vlade ter zahtevamo, da se že itak bedno plačane nižje državne službenice ne izirava s takimi odredbami.

2. Odločno zahtevamo od kraljevske vlade, da postopa z nami v smislu sankcionirane zakona »Službene pragmatike« z dne 31. julija 1923.

3. Zahtevamo ne le, da se nobenega zvaničnika in služitelja ne prevede v dnevnicarje, temveč tudi, da se dosedanje dnevnicarje stavi v položaj, ki so ga imeli pred 1. aprilom 1927.

4. Priznamo, da mora kraljevska vlada štediti. Nismo pa mnenja, da bi morali ravno mi, najbednejši, biti predmet te štednje. Vsek dosedanjí buždet je dosegel ravnovesje z utrovanjem plač najnižim državnim službenicem.

Mislimo, gospoda, da nam po dolgoletnem, zvestem službovanju v prid države pripada po vseh božjih in človeških pravicah miren grizljivi kruha. Zato smo prepričani, da bo kraljevska vlada naše upravičene zahteve upoštevala in črtala člen 66 finančnega zakona za l. 1928—1929.

Resolucija je bila soglasno sprejeta. K besedi se je nato še ogledil g. Ivan Prašnikar, pozivajoč državne nameščence, da se jim bolj oklene svoje organizacije.

G. Ludvik Kršinič je z obžalovanjem konstatiral, da ni navzoč nobeden poslanec SDS in da »Slovenec« celo ni hotel objaviti porzva za shod, marveč je dotično notico kratkoma odklonil. (Klici ogorčenja: »Sramota!«) G. Ivan Spunt je nato med viharim odobravanjem izrazil prepričanje, da bo posl. dr. Kramer storil vse, kar je v njegovi moči, da pripomore resoluciji do uspeha. Po zaključnih besedah dr. Kramerja, ki je zlasti poudarjal, da v uradniškem vprašanju ne pozna nobenih strank, in predsednika Dermota je bil shod, ki je potekel mirno in dostojno, zaključen.

Ubežen ropar prijet

Bihac, 27. novembra.

Te dni so ušli, kakor znano, iz zapora okrožnega sodišča v Bihacu štirje nevarni razbojniki. Eden ubežnikov, Ivo Tomljenović, je bil kmalu prijet in je v soboto pri zaslišanju podal razne podrobnosti svojega bega. Izjavil je, da so on in njegovi tovariši nameravali zbežati preko Ostrreja v Zader. Ker so potrebovali denarja, so oropali učitelja Grubarja, predsednika Kmetijske družbe v Japri. Mislili so, da bodo našli pri svoji žrtvi mnogo denarja, a so dobili samo 500 dinarjev in tri zlate dukate.

Spriču majhnega plena so začeli razbojniki v mnenju, da je denar nekie skrit, groziti učitelju in so namerili nanj puške, da ga ustrele. V tem hipu se je pojavila desetletna učiteljeva hčerka in prosila roparje, naj prizanesejo očetu, nakar so se razbojniki umaknili.

Razen tega je razbojnik Tomljenović pripovedoval, da je bil ob priliki spopada z orožniki hudo ranjen in se je v takem stanju splazil za neko skrito skalo, izza katere je za časa obdukcije trupel obeh orožnikov, katere so razbojniki ustrelili, opazoval, kaj se dogaja. Šele po izvršeni obdukciji se je on s težko muko privlekel do bližnje vasi Majkić Japre, kjer so ga orožniki izsledili v nekem hlevu.

Ostali trije opasni razbojniki se skrivajo najbrže v prozorskem srezu, kjer jih orožništvo pridno išče.

Ustanovitev Aerokluba v Celju

Ljubljanski Aeroklub je prišel s svojim propagandnim delom v vseh krajih Slovenije. Večraj dopoldne se je vršilo v celjskem kinematografu predavanje tajnika dr. Rapeta, ki se ga je udeležilo mnogostevilno občinstvo, zlasti mladina, tako da je bila prostorna dvorana natrpano polna. Predavatelj je očrtal zgodovino letalstva in obratnosti s pomočjo skioptičnih slik razne konstrukcije letal. Opozoril je občinstvo na veliko važnost letalstva s posebnim ozirom na potrebo naše države. Po predavanju se je ustanovil Aeroklub za Celje.

Povečanje brezposelnosti v Nemčiji

V prvi polovici tekočega meseca se je število brezposelnih v Nemčiji po dolem času prvikrat zopet dvignilo 15. novembra je bilo registriranih 518.000 brezposelnih napram 456.000 koncem oktobra. Brezposelnost se je povečala predvsem v kmetijstvu in gradbeni stroki. Število brezposelnih pa je navzlic temu mnogo nižje kakor lani.

Neveseli dogodki v Dravinjski dolini

Pestra kronika zločinov in nezzgod iz poljičanske okolice.

Poljičane, 25. novembra
Po lepi Dravinjski dolini, zlasti v bližnji okolici Poljičan že dolgo ni bilo govorenja o tolikih grozotah in znakih podivjanosti, kakor zadnje čase. Na jneavem redu so samo govornice o zločinih ki se dogajajo prav čisto, vmes pa se vrstilo številne večje ali manjše nezgode. Podivjanost ki jo je razbohotila svetovna vojna, se vedno ni pomenjala. Velika naloga dušičnih pastirjev bi bila, da ljudstvo vzgajajo v cerkvi in izven nje, da ga s primerno katoliško vzgodo vodijo k moralnemu prepovedu, mesto da preganjajo »brezverce«, in vodijo hujskaško agitacijo proti naprednim listom.

Komaj smo malo pozabili usodno smrt delavca Otona Beka, ki je postal žrtev uboja, že je zgrozil ljudske množice nov

ogaben zločin,

ki ga je zagrešil zločinec nad 5-letno deklico, hčerko uglednega tukajšnjega posestnika. Bestialni nasilnež je neki Anton Dolšak, ki so ga orožniki kmalu aretirali in se sedaj že nahaja v zaporu. Kakor se naknadno doznava, je ta zver v človeški podobi povrhu še okužena. Nesrečneža otroka so sicer takoj oddali v bolnico, toda silko dekletce je poškodbam podleglo. Dolšak je okrog 30 let star, poročen in je bil zadnje čase zaposlen v karmolomu.

V tretje gre rado

so pravili ljudje in uzbali, kaj bo sledilo temu zločinu. Pa čakali so zopet samo tri dni. Mimolo nedeljo se je namreč že raznela govornica, da so roparji ponoči vliomili v župnišče in odnesli vse denar. Tudi gospod župnik so v cerkvi povedali, da so imeli ponoči vliomilce ki so obiskali blažalno in odnesli cerkveni denar okrog 3.000 Din. Ko so se ponoči farani vražali od mase, so se zvedavo pomenkovali o tem novem dogodku in mežnar Joža je radovednim povpraševalcem komaj sproti odgovarjal: »Ej, no figo so odnesli, saj je se toliko denarja na zofle«. Na vprašanja, kako da vliomilce ni nihče slišal, se je glasil odgovor: »Dekle je slišala ropot, pa je mislila, da so gospod, ko pa je čula, da se nekdo glazi skozi okno, je bila

prepričana, da strašijo duhovi»...

Nalbrže se je nato prekrizala in skušala z odejo preko glave skriti strah pred duhovi, ki ji jih bujale udmočen, da je celo še v kuhinjo pokukal skozi okence.

Vliomilec je tudi v sobo prišel skozi okno. Odušičil je kit, snel šipo ter si nato od znotraj odprl okno z močnim kolom le krti, že v oknu tako zvil da se je lahko splazil v sobo. S seboj je imel železno orodje, s katerim je odpiral predale in mišnice ter iztaknil ključ za blazalno, iz katere je pobral samo papirnati denar, dočim je kovani drobiž sespal na zofa. Nalbrž ga ni bila volja, da bi nosil tako težko breme. Saj je bilo drobiža za kakih 2000 Din zadovoljen z usnehom in dobrim plenom pa je ropar pozabil v sobi svojo železno orodje. Ključ temu so imeli orožniki že mnogo posla z isledovanjem šele čez par dni so donnali pravega storilca ki ni bil nihče drugi, kakor domači organist Franc Fekonja,

ki so ga takoj oddali v zapor in zdel s preskovanim sodnikom v Mariboru preresetavata grehe.

Treznjši farani se zlasti ne strinjajo s pridlo, v kateri se je ljudi rotilo, naj organista ne obsojajo. Kako pravi katekizem? »Kdor opravičuje hudobnega in kdor pogublja pravičnega, obdava sta gnusoba pred Bogom.«

V zadnjih dneh so se zgodili še naslednji dogodki: Anton Stumpf se je vračal z nekega moštarskega nosla ponoči domov. Ko je prišel na most čez Dravinjo, se mu je naglo približala neznanca senca, ki ga je zgrabila in treščila preko ograje v valove hladne Dravinje

in nato zopet naglo izginila v noči. Stumpf je imel srečo, da se pri padcu v globino ni nič poškodoval ter se je kmalu srečno izkobilacil iz struge. Če pa bi bila voda kolikš, kaj narasla, bi bil Stumpf gotovo imel obupno borbo z valovi.

Druga sreča v nesreči je bil dogodek, ki se je pripetil na železniškem prehodu lokalne proge pred postajo Poljičane. Ko je vozil večerni vlak iz Konjic v Poljičane je zadel na prehodu v dvoje krav, ki sta bili vpreženi v kmečki voz. Na vozu je fijasala neka ženska, ki je bila baje precej vinjena. Ker vlaki običajno vozijo na pre-

Sportna nedelja doma in v tujini

Zaključek jesenske prvenstvene sezone v Mariboru, Zagrebu in Beogradu. — Prvaki so v Mariboru Maribor, v Zagrebu Gradjanski, v Beogradu pa BSK. — Krasen uspeh mladih ljubljanskih hazenašič v Zagrebu

Lepa zmaga mladih ljubljanskih čank v Zagrebu

Hazena Ilirija jun. — Concordia jun. 7 : 1 (4 : 1).

Zagreb, 27. nov. Kakor znano, je prva nazena družina zagrebske Concordie v finalni tekmi za državno hazena prvenstvo dosegla proti Iliriji precej dvomljivo zmago. Že z ozirom na to, so sportni krogi z velikim zanimanjem pričakovali izid današnje tekme med juniorkami Ilirije in Concordie v Zagrebu. Tekma je pokazala, da razpolagamo v Sloveniji z izbornim hazenskim naraščanjem, ker je juniorkam Ilirije uspelo na tujih tleh poraziti svoje nasprotnice, ki pa niso bile izključno mlajše, ker je Concordia ojačila svojo mladinsko družino z Znidaršičevo in Tomkovičevo iz prve družine.

Ilirija je nastopila v nastopni postavi: Rotter, Zore, Šiferer H., Scheier, Kezele, Mistič, Dobrič. Igra je bila v prvem polčasu precej ustvarjena, v drugem polčasu pa je bila Ilirija skoraj vedno v premoči ter je imela mnogo več od igre kot Concordia. Pri Iliriji so zadovoljile vse igralke razven vratarice, ki je bila slaba. Šiferer ni imela mnogo posla, kar je obranila, je obranila z mnogo sreče. Najboljša igralka na polju je bila vsakakor srednja napadalca Mirtičeva.

Concordia je imela svoje najboljše moči v napadalni vrsti. Slabša je bila kritična vrsta in obramba. Gol za Concordijo je padel iz petmetrovke.

Scortale so za Ilirijo Kezele 2, Mirtič 2, Dobrič 3, za Concordijo Tomkovič.

Sodnik Čurjav je bil zelo strog, toda dober.

Svoboda — Železničar 4 : 0 (1 : 0)

Maribor, 27. nov. Včeraj popoldne se je na dobrem terenu igrarica SK Maribor odigrala zadnja prvenstvena tekma jesenske sezone in sicer med SK Svoboda in SK Železničar. Dobro vigrano moštvo Svobode je z nepriznanim sigurnostjo porazilo nasprotnika z lepo goliferencio 4 : 0. Ker se je mislilo, da razpolagata obe moštvi z enakovrednim materialom, je izid včerajšnje tekme presenetil. Potek tekme pa je pokazal, da ima Svoboda trenutno vendarle boljše moštvo. Igrarice Svobode so skoraj v vsakem oziru nadarile železničarice, ki so neprestano menjavali svoje postavice, kar je Svoboda spretno izrabila. Zaradi tega tudi železničarice niso mogle nuditi svojem nasprotniku takega odpora.

Pri Svobodi je bila najboljša obramba, v kateri se je odlikoval zlasti vratar Marnik. Z izredno sigurnostjo je pobiral skoraj neobranljive žoge ter se izkazal kot prvovrstni vratar in zato žel tudi obilo priznanja. Branilca sta uspešno razdirala prodore železničaric. S svojimi preciznimi osebovrednimi strelci sta tudi uspešno podpirala napad, ki le s smiselno kombinacijo osvaja teren ter ponovno ogrožal nasprotnikova vrata. Vendar v prvem polčasu ni imel sreče. Šele tik pred zaključkom, ko je že izsledalo, da bo prvi polčas končan neodločeno, se je Svoboda iz neposredne bližine posrečilo zabiti prvi gol in s tem vodstvo.

Železničar je šestokrat izvedel nevarne napade na vrata nasprotnika, toda pravilno usmerjene žoge so vedno postale plen dobro razpoložene vratarice Svobode. Ko je Železničar zopet izpremenil svoj postavico, je vedno bolj popuščal, dočim se je tempo Svobode vedno bolj stopnjeval. Poslovna prepustnost je spravila moštvo železničaric popolnoma iz tira. Kombinacijske poteze so izostale, centri kril, ki ju je forsiral srednji krilec, pa so po krivdi notranjega tria postali neizrabljeni. Srednji napadalec je sicer igral pozitivno, toda zvezi nista zadovoljili. Svoboda je vzdržala tempo ter potisnila železničarice popolnoma v obrambo. Klub temu pa je spretno preizkušala ojačeno obrambo železničaric in dosegla uspeh. Srednji krilec Oman je glede pozitivnosti presegal vse soigralce.

S to lepo zmago si je Svoboda priborila 4. mesto v prvenstveni tabeli ter dosegla isto število točk kakor SK Ptuj. Vendar pa je morala zaradi slabšega razmerja golov prepustiti 8. mesto Ptujčanom, dočim se je Železničar moral zadovoljiti s predzadnjim mestom.

Sodnik s Nemec je bil kot običajno nedosleden. Deloma se je pokazal kot prestrog, prezrl pa je tudi naložnejše tozla.

Srednji napadalec Svobode je pri včerajšnji tekmi nastopil stotič za svoje moštvo. V znak priznanja mu je vodstvo kluba poklonilo dragoceno darilo.

Končno stanje jesenskih prvenstvenih tekem v Mariboru sledi:

- 1. Maribor (10 točk, 19 : 0), 2. Rapid (8 točk, 22 : 2), 3. Ptuj (5 točk, 7 : 10), 4. Svoboda (5 točk, 7 : 13), 5. Železničar (2 točki, 3 : 18), 6. Merkur (0 točk, 3 : 23).

Prvenstveni nogometni tekmi v Zagrebu

Zagreb, 27. novembra. Poleg tekem nekaterih klubov nižjih razredov za Balokovićev pokal se je izvršila prvenstvena tekma med Gradjanskim in Croatia ter se je nadaljevala zadnja prekinjena tekma med Concordijo in Derbyjem.

Gradjanski : Croatia 3 : 3 (2 : 2).

Rezultat je precej realen, ker je bila v prvem polčasu Croatia v premoči, v drugem pa Gradjanski. Croatia je v prvem polčasu ugajala zlasti s svojimi dobro zamišljenimi napadalnimi akcijami. Igra Croatia je sicer brez vsakih fines, vendar pa zelo hitra in odločna. Njeno moštvo hitro osvaja teren ter se odlikuje s prav lepimi strelci. — Gradjanski je igral slabše kot v svojih zadnjih tekmah. Njegova igra je bila precej raz-

gana. Da bi bila v drugem polčasu zveza med krilski vrsto in napadom boljša, bi bil Gradjanski mogel doseči zmago. — Scortali so za Croatia Jurisic 2, Detelbach 1, za Gradjanskega Babić M., Cindrić in Pašnek.

Concordia : Derby 2 : 1 (1 : 0).

Zadnjih pri stanju 1 : 0 v 17. minuti prekinjena tekma med Concordijo in Derbyjem se je včeraj nadaljevala ter prinesla zmago Concordiji. Igra ni bila preveč zanimiva ter ni nudila maloštevilnemu občinstvu posebnega sportnega užitka. Obe moštvi sta igrali precej nervozno. O kakih posebnih kombinacijah se ne more govoriti ne na eni ne na drugi strani. Gol za Concordijo je padel iz enajstmetrovke. — Pri Derbyju je bil najboljši del moštva napad, pri Derbyju pa obramba.

Stanje jesenskega prvenstva v Zagrebu je sledeče:

- 1. Gradjanski (9 točk), 2. Croatia (8, 13:7), 3. Hašk (8, 14:0), 4. Viktorija (7), 5. Concordija (6), 6. Železničar (2), 7. Derby (2).

BSK — Soko 4 : 1 (3 : 1)

Beograd, 27. novembra. Tukaj se je zaključila jesenska prvenstvena sezona s tekmo BSK : Soko, ki je prinesla zasluzeno zmago moštvu BSK. Moštvo BSK je bilo boljše kot Soko, čeprav Soko mogoče ni zaslužil tako visokega poraza. V moštvu BSK sta bila najboljša Bek in Marjanović, ki sta bila inicijatorja vseh napadov. Poleg Majdanovića na levem krilu se je odlikovala tudi krilski vrsta, ker do konca tekme ni popuščala. Soko sicer ni bil enakovreden nasprotnik, vendar pa goliferenca ne bi bila tako velika, ako ne bi bil Soko izpustil mnogo sigurnih šans, zlasti v drugem polčasu.

Stanje jesenskega prvenstva v Beogradu je sedaj sledeče:

- 1. BSK (10 točk), 2. Jugoslavija (8), 3. Jedinstvo (6), 4. Soko (3), 5. Bušk (2), 6. Slavija (1).

Na Dunaju vodi Admira

Dunaj 27. novembra. Danes se je vršilo pet prvenstvenih tekem I lige. Najvažnejša je bila tekma med Admiro in Vienno, ki je bila odločna zato kateri od teh dveh klubov bo, čeprav preostaja v jesenski sezoni še osem tekem, postal jesenski prvak. Admira je s 4 : 2 porazila Vienno ter si s tem zagotovila prvo mesto. Izidi so bili naslednji:

Admira : Vienna 4 : 2 (0 : 0). Tekma je bila zelo zanimiva ter v prvi polovici docela odprtvena. Po odmoru je Schall ostro ustrelil na gol. Žoga se odbije od prečke. Sodnik pa je ker je mislil, da je bila žoga že preko gobove črte, priznal nekoliko dvomljivo gol za Admiro. Dalje so scortali za Admiro Tauber, Ulma in Siegl, za Vienno pa Novacek in Schweidl.

Avstrija : Hakoah 4 : 1 (3 : 0). Pri bivših Amateurjih se je odlikoval zlasti Sindelar. Proti Amateurjem je bila odredjena enajstmetrovka, ki jo na Hakoah zastrejla v drugi polovici je bil Regnard izključen.

Sportklub : Slovan 3 : 3 (0 : 0).

Wacker : WAC 4 : 3 (1 : 1). Tekma ni nudila nič posebnega. WAC je bil v prvi polovici Wacker pa v drugi boljši.

Rapid : Hertha 2 : 0 (0 : 0). Borba dveh enakopravnih nasprotnikov.

Poraz Ferenczvarosa v Pragi

Praga, 27. novembra. Danes je gostoval tujak budimpeštanski FTC, katerega je Sparta po precej povprečni igri obeh moštve porazila s 4 : 1 (1 : 1). Tekma je bila 12 minut pred koncem radi megle in teme prekinjena.

Lep uspeh dunajskega FAC v Budimpešti.

Budimpešta, 27. novembra. Floridsdorfer AC, kateremu se je prošle nedelje posrečilo s 3 : 2 poraziti avstrijskega prvaka Admira, ima zaznamovati nov uspeh, in sicer proti Hungariji, ki je v zadnjem času zopet stopnila v ospredje. FAC si je že v prvih dvajsetih minutah zagotovila z dvema goloma vodstvo. Kasneje so se Dunajčani sicer omeli bili na obrambo da bi držali doseženi rezultat, kar jim je tudi uspelo. Hungarita je igralo izredno nervozno in ko se je njeno moštvo končno znašlo, je bilo že prepozno. Njen poraz je bil že gotov. Pri FAC se je odlikovala obramba, zlasti vratar Köhler. V 12. minuti je scortal Juranič, sedem minut kasneje pa je Hummerberger iz daljave 25 m zabil drugi gol. Zaradi velikega mraza pa je bilo le 1200 gledalcev.

Sport po svetu

Pri nas je sport skoraj zasopal, drugod pa gre dalje. Najbolji seveda zimski priprave za St. Moritz. Švicca je pripravila skakalnico, ledeni stadion, tribune, povečala kolodvor in opremila hotelle. Države pa so pripravile vrste. Francozi pošljejo umetne drsalske in hockey-moštvo; za smučarje se ne vemo. Tudi Čehi bodo zelo številni. Drsalci se bodo prvaki Sliva in zakonca Vesely. Smučarji bodo stanovali v Pontresini. Nemci se pripravljajo menda najbolj. Najhušji bo boj na skakalnici. Oddaljena je 2 in pol km od kraja; naleta ima 105 m, ki je nagnjen za 30 stopinj. Start leži 1904 m visoko, rob skakalnice je 42 m nižje. Skakali bodo lahko 75 m daleč. Z istim namenom, toda še pred olimpijado, so zgradili novo »šanco« Norvežani doma v Voosu pri Bergenu; najraje bi že tam vrli svetovni rekord!

Se obsežnejše so priprave za Amsterdam. Holanci so zgradili stadion za 40 tisoč ljudi; kraj je bil pred podiranjem letom barje. Stari stadion bodo pozneje podrl. Polica se učijo tuji jeziki. Pravijo, da bo milijon gostov! Železnice bodo prodajale vozne listke na abonman za 29, 22,50 in 16 goldinarjev. Stroški bodo za nas zelo visoki. Nemci hočejo za svoje gledalce lastne vlake, v katerih bi tudi kahal in spali. Tekmovalcev bodo poslali nad 300. Angleži se se niso vsi odločili; nogometnešev ne bo. Finci zbirajo svoje »zvezde«; Nemci se je pobotal s Pihkhalo, vodjo finskega saveza in bo startal zanj. Sedaj potuje v Ameriko, kjer se bosta srečala z dr. Peizerjem. Za nogomet je 22 tekmecev; mnogi znanci ne pridejo, ker jim ne priznajo odškodnine za izgubo na plači. Med njimi so tudi Čehi, ki nameravajo leta 1928 privediti lastne »narodne slovanke igre« iz Bolgarije, Poljske in nam. Sicer pa je disidentov še nekaj! Sovjeti bodo privedli aprila 1928 »spartakiado«, Afrika pa bo po Olimpijadi imela leta 1929 »afriške igre«. »Črni kontinent« pa se je prej sporazumel z mednarodnim olimpijskim odborom.

Nesporazum v sportu, kakor znano, niso redkost. Sparta in Rapid, češki in avstrijski nogometni savez, se zopet trdo gledata. Zadnje dni jim je malo odleglo; menda jih bo združil profesionalizem. Denar je denar! Švedi bodo menda tudi dobili profesionalce; težak jim bo obstoj, ker tam zanimanje za žogo pada. Tem veseleje je v Španiji. Zamoril, čudežu vratarjev, je zabil Arocha, leva zveza Barcelone, v česti prvenstveni tekmi letošnje jeseni prvi gol. Dobil je zato 500 pezov (5000 Din). Tekma je vrgla 700 tisoč dinarjev. Na desetstose gledalcev imajo stalno tudi v Angliji. V prvi ligi vodi Everton, v drugi Chelsea, na Škotskem pa Glasgow Rangers. Najboljši strellec je Dean s 25 goli v 14 igrah. V Pragi je Viktorija Žizkov na čelu tabele. Sparta je padla na četrto mesto ter nima izgledov za prvaka.

Sijane šanse imajo Američani s plavalci. Weissmüller je postavil na 300 m nov svetovni rekord s 3 : 03,5. Walter Spence je na 25 yardov prvo plaval 1 : 14 in dosegel nov rekord. Letos so v celem postavili 166 novih rekordov, med njimi Weissmüller 166, Spence pa 15. — Gospa Gleitze je šla radi komedije, ki jo je napravila Loganova v Kanalu, 21. oktobra še enkrat v vodo. Temperatura je bila le 10 stopinj, tako da je morala plavalca po 11 urah odnehati. 6. decembra je pričakujeta v Tangerju, da preplava Gibraltar, kar še ni nikdo poskušal. Pozneje bo šla nad Bospor!

Se drznešiti kot mlada londonska stenotistka je Francoz Alain Gerbault, ki ja dra okoli sveta. Odšel je leta 1923 z 10-tonsko ladnjo »Pierrecoste« preko Atlantika v Ameriko. Sedaj je preko Tihega in Indijskega oceana priplaval na otok Rennell ob vzhodnoafriški obali. Spomladaj ga bodo — če bo tako srečno — sprejeli v Franciji. Za prvo etapo iz Evrope v Ameriko v 150 dnevih je prejel »grand prix« za najboljše sportni dosežek (10.000 frankov). O svojih doživljajih še ni pripovedoval nikomur.

Svetovni prvak v boksu s Gene Tunney je odslužil svojega managerja; sprejel je bil pri prezidentu Coolidgeju, ki je potem izjavil, da si ga je predstavljal bolj strahneja. Po Novem letu all še pozneje bo zopet pričel; nasprotnike izbira med Dempseyem, Sharkeyem, Hennelem in Paolino. — George Goldfroy je v Filadelfiji porazil knock-out zamorca Toma Saverja. — Paolino in Bertazzolo se srečata o Božiču v Barceloni za evropsko prvenstvo v teški teži. Zamorec Flowers, boksač srednje teže, je v Newyorku umrl na operaciji.

Kolesarji imajo sedaj šestdnevne dirke. Naslednja te v Milano med 7. in 13. decembrom; Binda in Girardengo sta že na čelu udeležencev. Potem bodo vozili zopet v San Francisco. V Detroitu je končano; zmagala je belgijsko-ameriška dvojica Debaets-Beekman na progi 3400 km!

SK Ilirija, Seja predsedstva, ki je bila določena za danes, se vrši radi današnjega predavanja olimpijskega trenerja g. Hansena v torek ob 20. uri v običajnem lokalu.

Borba pogumne žene z roparji

Na Pašinem brdu se je izvršil v eni zadnjih noči razbojniški napad na hišo seljaka Stojana Todorovića. V času napada na hišo, ki je precej oddaljena od ostalih vaških poslopij, je bila doma samo Kuma Todorovičeva, seljakova žena. Izvršili so napad trije maskirani roparji, ki jim je moralo biti dobro znano, da je bil hišni gospodar odsoten.

Neznanci so zahtevali od žene denar. Ker je seljakinja njihove zahteve odločno odbila, so je roparji začeli pretepati ter so med udarci, katere je žena obupno odbijala, izpallili strel, da bi jo na ta način prestrašili in jo prisilili k izročitvi denarja. Seljakinja je ves čas glasno klicala na pomoč. Njeno kričanje sta slišala dva seljaka, ki sta slučajno šla mimo hiše; prihitela sta na lice mesta, nakar so vsi trije razbojnik zbežali v noč in se izgubili v neznani smeri.

Seljakinja, ki je bila v pogumni borbi z roparji precej ranjena, vendar pa ne opasno, zatrjuje, da bi mogla enega roparjev spoznati.

Stiri in pol milijona vojakov v Evropi

V slučaju vojne v Srednji Evrop bi samo Francija, Mala antanta in Italija postavile pod orožje deset milijonov ljudi.

»The Morning Post« piše: Po zadnjih avtoritativnih podatkih je danes v Evropi 3.552.000 vojakov. V tem številu je zapodena tudi rdeča armada sovjetske Rusije (1.240.000), tako da šteje brez nje število evropskih vojakov 2.428.000 mož. Leta 1914. je štela Evropa 5.318.000 vojakov. Lord Rother-

mere pa sklepa, da bi v primeru vojne mogla Francija poklicati pod orožje 4 milijone vojakov, Italija 3 in pol, Mala antanta (Češkoslovaška, Rumunija in Jugoslavija) pa 2 in pol mili., tako da bi število vojske samo iz teh dežel doseglo 10 milijonov mož.

Drzna tatvina sredi Ljubljane ob belem dnevu

Spreten tat je včeraj popoldne neopaženo ukradel izložbeno omarico Mikličeve menjalnice v Kolodvorski ulici. — Odsesel je za 2000 Din tujega denarja. — Tekom dveh let že tretja enaka tatvina.

Ljubljana, 27. novembra.

Danes okoli 16. ure, ko vlada v Kolodvorski ulici običajno največji promet, je neki mlad človek odnesel celo izložbeno omarico Mikličeve menjalnice in z njo brez sledu izginil. Razbil je ključavnico, s katero je bila omarica pričvrščena na zid ob vhodu k menjalnici in na Mikličev restavracijski vrt.

Prvi, ki je opazil tatvino, je bil hotelski portir g. Josip Fila, ko je hotel proti mraku omarico kakor običajno shraniti v svoji sobi. Na svoje veliko presenečenje je opazil, da je izložbena omarica izginila. Takoj mu je bilo jasno, da jo je moral nekdo ukrasti. Oditel je na bližnjo policijsko stražnico in jo je obvestil o tatvini.

Mikličevi sprva niso vedeli, koliko imajo škode. Menjalnico upravlja namreč domači sin g. Karol Miklič, ki pa se je popoldne nahajal na lovu. Ko se je ta proti večeru vrnil, je povedal, da je imel v izložbeni omarici 1 bankovec za 500 frl, 20 peset, več drahem, 100 češkoslovaških kron, 5 dolarjev in več rubljev. Celotna škoda znaša potem takem okoli 2000 Din.

Policijski organi so šli takoj zasledovat drznega tatu in se nadejajo, da ga

bodo v najkrajšem času ujeli, ker so mu že na sledu.

Zanimivo je, da so neznani storilci odnesli z istega prostora že tri izložbene omarice. Prvikrat je bila omarica ukradena meseca februarja lanskega leta, in to okoli 15. ure. Omarico so pozneje našli v sosedni hiši v stranišču, o tatu pa ni bilo nobenega sledu. Tedaj je odnesel okoli 1200 Din. Drugič je bila odnešana izložbena omarica meseca decembra lanskega leta okoli 19. ure. Takrat pa ni imel tat posebne sreče, ker je znal njegov plen le 600 Din; omarice niso našli in o tatu tudi ne dobili sledu. Z današnjim dnevem je zmanjkala g. Mikliču že tretja omarica.

Drzno tatvino je moral vsakokrat izvršiti dober poznavalec domačih razmer. Le tako si je mogoče razlagati, da se je že dvakrat spravil na svoje tatinsko delo ob belem dnevu, ko prihaja s kolodvorja največ tujevc in je pri kinu Dvorščak najživahnjša promenade. Tat je moral vedeti, da prihaja v zimskem času domači uslužbenec okoli 16. ure po izložbeno omarico, da jo spravi čez noč. Omarica je bila visoka 120, široka 60 in globoka 15 cm.

Ljubi Ponedeljek!

Žalostne razmere v žandarmeriji

se glasi naslov dopisa, ki nam ga je poslal lo županstvo neke gorenske občine. Naslov sicer ni točno pogoden, toda vsebina dopisa je zares žalostna. Glasi se:

«Naše županstvo je te dni prejelo iz neke druge občine sporočilo, da tam živi nek ki upokojeni žandarmerijski narednik, pristojen k nam. Nahaja se v tako bednem stanju, da je človeka kar sram, ko vidi tako poštenega človeka na beraški palici. Upokojeni narednik ima sicer majhno pokojnino, toda je bolan in mu pokojnina nikakor ne zadostuje za hrano, obleko in stanovanje. Radi tega naproša občina naše županstvo naj imenovanemu nakažemo kako podporo...»

Omenjeni orožniški narednik je služil celih 40 let. Bil je odlični, trezen komandir stanice v različnih krajih Slovenije. Leta 1923 je stopil v pokoj, ker mu je bila nakazana popolna pokojnina, ki mu po obstoječih predpisih pripada. Za sebe in soprogo prejema mesečno 600 Din — čitaj in prišči v ameriški valuti: mesečno celih dvanajst dolarjev. Mož si je v naporni žandarmerijski službi nakopal bolehnost, da je za vsako delo nesposoben. Ravno tako je bolehn in šibka njegova žena. Mesečnih 600 Din zares ne zadostuje za življenje. Ker država ne da več, naj županstva zbirajo podpore! Več sto je takih trpinov v Sloveniji. Merodajni činitelji naj vendar premislijo, ali ni sramota, da jim država ne privoščil primerne pokojnine, kakor jo imajo drugi državni nameščenci. Kolikor nam je znano, dobijo drugi državni služitelji vendarle višjo penzijo, akoravno nimajo tako naporne službe kakor orožniki, ki vse svoje moči žrtvujejo za javno varnost.»

Neverjetno se je pocenila

vožnja po dolenski progi. Tega morda ne boste verjeli in Dolenci se menda tega sami ne zavedajo. Pa je vendar tako. Naj povemo:

Pred dvema letoma si se vozil od Ljubljane do Grosuplja za 9 Din samo pol ure. Sedaj pa se za isti denar lahko vozil na isti progi celih 2 uri, a včasih še več. Pred dvema letoma je namreč vozil brzovleč, od tlej pa so Dolenci napredovali do mošanjca. Pa se še določ ljudje, ki zabavljajo čez železnico upravo in pišejo protestne novice v dnevne liste!

O ta kontrola!

Iz krogov poštinskih upokojencev smo prejeli:

Pet mesecev je že tega, ko sem po dovršeni službeni dobi stopil v pokoj. Mislim sem, imel bom mir in... pokojnino. Plača mi je res bila takoj ustavljena. Toda pokojnina ni od nobene strani. Je ni, pa je ni. Če kje podzema, mi lakonično odzove, da ni »rešenja« od glavne kontrole. Da, glavna kontrola! Koga kontrolira? Naše bedne razmere? Nešo pravico? Spridlo današnje dragine, zlasti zdaj na zimo, ko nimamo za vsakdanji kruh in nas izrivajo iz stanovanj ker ne moremo plačati najemnine, je takšno počasno poslovanje — kakš bi rekli? Nočem hvaliti ralne Avstrije, toda resnica je pa ta, da so stari avstrijski birokrati poznali vsaj to točnost, da so usluž-

bencu, ki je stopil v pokoj, res ustavil plačo, a istočasno tudi nakazali pokojnino.

Brez kolekov ni neveste iz Bosne ponosne...

Sarajevske novine beležijo: Veliki župan sarajevske oblasti je prejel z Dunaja pismo, podpisano od dr. Beckerja, ki je zdravnik na dunajski kliniki in ki zahteva, naj mu veliki župan preskrbi za ženo kako Bosanko, ker žal njemu ni nobena poznana. Veliki župan je izjavil sarajevskim novinarjem, da ni noben ženitovanjski posrednik. A to še ni najhušje! Na prošnjo, ki ni po predpisih kolkovana sploh ne bo odgovoril, temveč jo bo položil ad acta. Pika.

Pravica, kje si?!

vzklika poštni uradnik, ki nam je poslal naslednji dopis:

«Bilo nas je več tovarišev, ki smo se pred odslužitvijo kadrskega vojaškega roka najhajali v železniški, odnosno v poštni službi. Nameščeni smo bili kot uradniki in smo imeli po dve do tri leta službene dobe. Ko smo bil potrjeni v vojske, smo morali podati ostavko. Ne protestovljno! Ko pa smo se vrnili po odsluženju kadrskega roka in zaprosili za zopetni sprejem v službo, smo dobili odgovor, da prošnji ni mogoče ugoditi, ker »nema buđetne mogućnosti«. Narodni poslanci, čujte, ali res ni pravica za nas trpne? Brez posla moramo gladni postopati po cestah, mi mladi možje, ki smo že služili v državni službi, pa smo morali podati ostavko, ker je država tujala od nas krvni davek. In zdaj smo plačani tako, da smo izgubili svojo ekspanstenco, svoj kruh. Samo v naših zmedenih razmerah je mogoče, da domovina ne pozna svojih ljudi, medtem ko ima za razne partizane, za razne frajlice, za razne brezdomince vedno odprto krog in dosti kruha. Storitve remeduro in sprejmite nas, uboge lačne doslužbene kadrovec, takoj zopet v nadaljno službovanje, katerega nismo prekinili iz lastnega nagiba, temveč smo bili k temu prisiljeni. Povejte in pokazite, gospodje, ali še poznate pravico?!...»

Tako vzklikajo mladi brezposelni uradniki, ki morajo bridko okuštati, da ima pravica pri nas zaverane oči, a žal — tudi ušesa...

Velike mariborske prireditve

Ta teden bo imel Maribor poleg svojih rednih kulturnih prireditev v gledališču ljudski univerzi in drugod še kar tri druge kulturne veleprireditve: 1. decembra bo Novinarski koncert, na katerem nastopijo vsa mariborska pevstva društva (prvič tudi Männergesangsverein, ki bo skupno s drugimi društvi otvoril koncert v proslavo državnega praznika z »Bože pravde«, istega dne popoldne bo še nastop Pomladka Rdečega križa v gledališču v petek 2. decembra se bo vršil koncert godbe kraljeve garde (120 godbenikov), v soboto 3. decembra pa telovadna akademija »Svoboda«. Upajmo, da bo Maribor vse te prireditve tudi gromito pronesel, saj se vsilijo takoj po prvem.



— Ravnokar mi je rekli slep berač: »Lepa gospa... Kako pa more to vedeti? — No, ta je bil res slep.

Slovensko pismo

Beseda o naši ljudski vzgoji.

Zakaj naš slovenski človek, predvsem pa naš kmet, toliko dela, a je kljub temu tako akromašen, ta problem me zelo zanima, a ga ne morem rešiti. Sicer če ga preiskujem iz naših življenjskih razmer oziroma s splošnih narodnogospodarskih strani, potem že najdem eno ali drugo pojasnilo, ampak končni račun se mi vendar ne vjemajo: pri toliki pridnosti, vztrajnosti, spekulativnosti in priznati moram — tudi ekonomičnosti, bi se sporako povprečnemu našemu človeku vendarle boljše godilo. Zakaj se mu ne? Kje tiči in vzrok?

V neki učeni sociološki knjigi sem nekoč študiral, da je podlaga ljudskega blagostanja socialnost. Če torej koncentriram svoja opažanja in raziskavanja slovenskega bitja in življenja na to plat, potem seveda imam že v roki tudi ključ do moje uganke, zakaj je ta pridni slovenski narod tako ubožen. Zato ker mu manjka socialnosti. In je zares ironija, da narod, ki je rodil velikega sociologa Janeza Kreka, ki ima precej razvito socialno literaturo in more pokazati tudi nekaj prav čednih tvorb na socialno-kulturnem polju, da je ta narod po svojem značaju tako nesocialen.

To je dejstvo, ki ga bo potrdil vsak, kdor količkaj pozna slovensko ljudsko psiho. Jaz vsaj sem se o tem razgovajal že z mnogimi merodajnimi ljudmi, s politiki, kultur. delavci, ljudskimi vzgojitelji, duhovniki, učitelji, — vsi so se pritoževali, da naš kmet nima prav nobenega socialnega smisla in da je prav zaradi tega organizatorično delo med kmetstvom tako sila težavna stvar. Jaz sam se veliko gibljem med kmeti in opazujem njihovo življenje in delo. Pa vidim, da manjka temu življenju in delu vzajemnosti in skupnosti, skratka tistega elementa, ki se mu pravi socialnost. Vsak živi in dela za-se. Dela trdo in živi težko. A bi vsi delali lažje in živeli boljše, ko bi si delo uredili na medsebojnem razmerju in tako drug drugemu pomagali.

Nekoč sem imel v Bosni kot agrarni komisar opravka v neki švabski koloniji. Tam so se v nedeljo po službi božji zbrali kmetje v vaški krčmi in določili delo za prihodnji teden: ta partija bo kosila, ona partija bo orala, tretja partija bo gnoj vozila; v ponedeljek se ima opraviti to delo, v torek ono delo itd.; če bo lepo vreme, se bo naredilo to, če bo dež pa ono. Ravno tako so določili in razdelili delo za ženske in otroke. Mene je ta praktični delovni sistem seveda interesiral in sem vprašal možake, na kaki podlagi, da tako delajo: ali imajo kako zadržko ali kaj takega. Pa so mi povedali, da delajo to kar tako v prostovoljnem medsebojnem sporazumu, ker so izprevideli, da je ta način dela najlažji, najhitrejši in naicenejši, da si na ta način vsak prihrani veliko truda, časa in stroškov, z eno besedo, da imajo vsi od tega le dobiček.

Ta primer priča vsakakor o razvitem socialnem smislu in čutu, ki ga pri našem kmetu pogrešamo. Temu je pa kriva največ vzgoja. Človek je več ali manj vedno produkt vzgoje, ki jo prejema. A zakaj naš kmet ni socialno vzgojen, o tem naj raz-

mišljajo tisti, ki so skos sadnih pedeset let imeli v rokah slovensko ljudsko vzgojo oziroma si hastjo na to stran velikih zaslug.

Kakšna je bila ta vzgoja po moralnih vrednotah in stvarnih učinkih, o tem ne bom razpravjal; da je bila na socialnem polju vseskozi pomanjkljiva, to ugotavlja danes z obžalovanjem vsak, kdor se kaj peča z vprašanjem ljudske vzgoje in prosvete. In je potemtakem jasno, da treba sistem našega ljudsko-prosvetnega vzgojnega dela postaviti na drugačen temelj. Treba to delo reformirati v duhu socialnosti in demokratičnosti, saj brez demokratičnosti ni socialnosti in narobe. Ampak seveda če hočemo naš narod spraviti do resnično socialno-kulturnega napredka, potem je treba iz tozadnevne dela izobčiti vsako politiko in strankarstvo, kajti socialna kultura ne trpi ne enega ne drugega. In tisti, ki tega nočejo razumeti, naj rajši pustijo pri miru socialno vzgajanje našega naroda, ker nam ga bodo sicer socialno kvečjemu pokvarili.

In še eno besedo, ko že govorim o ljudski vzgoji: Vsaka ljudska vzgoja pri nas je trpela doslej na eni napaki, namreč da smo preveč gledali na umsko izobrazbo, premalo pa na srčno izobrazbo. Sploh imamo Slovenci to nagnjenje, nabasati si glavo z vsem mogočim znanjem, srce pa puščamo pri tem prazno. Zato mrgoli pri nas učeni ljudi, ljudje z resnično srčno izobrazbo pa so zelo redki. Zato je na Slovenskem pri toliki kulturnosti toliko surovosti in sploh tistih kontrastov in ekstremov, o čemer sem že večkrat pisal. Mi moramo skrbeti, da bomo gojili umsko kulturo v pravi harmoniji s srčno kulturo. Preveč umske kulture narod lahko pokvari, srčne kulture pa ne more en narod nikdar imeti dovolj. Predvsem pa moramo skrbeti za povzdigo srčne kulture med našim ljudstvom, če hočemo priti do kakšnega resničnega socialno-kulturnega napredka; kajti brez srčne kulture ni socialne kulture. Kaj pa je socialnost drugega kakor kultiviranje plemenitega Kristusovega nauka: Ljubite se med seboj!

In še eno besedo za našega kmeta, ko že govorim o njem — besedo tistim, ki vodijo njegovo vzgojo: Dajte kmetu več kulture! Tista primitivna in pičila duhovna in prosvetna hrana, ki jo vi delate, našemu kmetu že zdavnaj ne zadostuje več: on ob tej hrani duševno strada in kulturno hlada. Naš kmet je potreben tečnejše in obilnejše duhovne hrane: on je kulturno že zdavnaj dozorl preko kulturne vzgoje, ki mu jo vi dajete; on si želi danes višje in globlje kulture. Verujte mi to, jaz sem malo pogledal v njegovo dušo in vidim, kaj išče in kaj pogreša.

Vidim tako — le ob nedeljah, ko hodim poslušat pridige po vaških cerkvah, kako na štiri stari fajmoštri pridigujejo kmetu še vedno ravno tako, kakor se je pridigovalo v tistih starih dobrih časih; kakor bi imeli pred seboj same uboge preproste, navadne ljudi, polne vere, a brez vsakega znanja in doživljanja; kakor da bi tam v klopih ne sedeli možje, ki so tam v strelskih jarkih zrlji smrti v obličje, a zrlji v obličje tujd svojemu Bogu; možje, katerih duša je doživela strahovite potrese in ki so prišli do silnih spoznanj življenja; in kakor da bi tam pod prižnico ne stale ženske mušni-

ca, ki jim je sedem mesev prebodo srce; in kakor da bi se tam pred altarjem ne tičala mladina, ki je prihajala na svet, ko je bil poln grozot in zločinov in ki zato gleda v življenje s tako plahimi očmi...

Vidim ob nedeljah našega kmeta, kako gre v cerkev, žejen in lačen na duši, a gre spet iz cerkve, lačen in žejen na duši... In vidim, kako povsod išče zadoščenja svojim duševnim potrebam, a ga nikjer ne najde.

Dajte torej našemu kmetu kulture, katere je tako potreben; dajte mu jo čim več mogoče, sprejel bo vase vse; predvsem pa mu dajte tiste socialne kulture, o kateri gorj pišem. Ta ga bo gotovo najbolj zadovoljila in storila, da bodo tudi z njim, s kmetom, zadovoljni vsi, ki delajo na socialnogospodarski organizaciji našega naroda.

Jernej Jereb (Trst):

Cenzura

Ne imenujte mi te besede! Ta je najstrahovitejša vseh besed. Po dnevu jo vidim zapisano povsod, moji možgani mislijo samo nanjo; po noči me straši iz vseh kotov, celo sanjam o nji. Verujte mi, če bi imel škorca, bi mi vpil neprestano: cenzura, cenzura!

Poznam samo dve vrsti cenzur, politično in moralno. Politična pazi na to, da ostane nedotaknjena njena nemoralna, moralna čuva; da se politična nemoralna na debelo ne prodaja tudi na drobno v privatnem življenju. In kakor se te dve cenzuri izključujeta, se vendar podpirata med seboj. Zakaj, če bi ne bilo politične nemoralne, bi bilo človeštvu že kdaj tako dobro, da bi tudi moralne cenzure ne bilo treba. Moralna cenzura se mora tedaj zahvaliti za svoj obstoj samo politični cenzuri, ki pazi, da med ljudi ne zajdeta poštenje in morala na debelo. V političnem interesu pa je zopet, da ljudje ne gojijo nepoštenja in nemorale na drobno v privatnem življenju; za to pa skrbi moralna cenzura, ki daje politični cenzuri pravico do obstanka.

Logika... ali kako bi že dejal Zlodej v Cankarjevem »Pohujanju«. Hotel sem pa povedati čisto nekaj drugega.

Slučajno — pri meni je namreč vse slučajno — sem urednik neke periodične tiskovine. Če ste radovedni, katere, vam povem že naprej, da tega ne izveste. Morda je koledar, morda je revija. Izberite! Ta periodična tiskovina je podvržena politični cenzuri gospoda prefekta. Obenem je po zaslugi založništva — s tem je namreč združen neki materialni dobiček — podvržena tudi moralni cenzuri.

Jaz sem vzel obe cenzuri na znanje in nisem znal nehati biti človek. Predvsem človek brez dvojne, javne in privatne morale. Zato so dejali, da nimam smisla za politično in privatno moralo, in ne znam ločiti ene od druge. Zaradi tega so mi postavili dva domača cenzorja, enega za politiko, drugega za moralo.

Tako imam danes štiri cenzorje. Od tedaj pa začelja moja muka. Ne znam več pravilno misliti, ne pisati, ne brati in ne pripravljati rokokpisov. Če zapišem: »Ne ubijaj!«, me bo vprašal domači politični cenzor, ki je hušji od prefekta: »Kakšen uboj imate v mislih? V vojni?« In če zapišem: »Oj, dekle, oj, dekle.« me bo vprašal moralni cenzor, kaj sem hotel naprej reči.

Pred menoj je ležal rrokopis, ki se je imenoval »Sršeni«. Bili so ostrji aforizmi, ki so zbudali in zadevali v živo, a toliko zduhovito in prikrito, da sem mislil, da bodo srečno doživeli svetlobo belega dne. Dva mi je pojedel moralni cenzor pa vse »eno noč da spava sam vrzel proč, ker mi je pri sestavljanju strani nagajal.

Srbsko narodno pesem sem trikrat obrnil okoli in okoli; kako bi se smel lotiti te narodne umetnine! Političen cenzor mi je črtal vse Srbe iz nje, moralni cenzor pa vse »eno noč da spava z mano.«

Izmed štirih, v narodnem duhu zloženih pesmic, mi je politična cenzura zavrgla eno o dekletu in je s tem posegla na »moralno« polje, moralna cenzura pa mi je črtala drugo, češ, da so stare fraze in je s tem posegla na polje, ki ni odmerjeno njej.

Od takrat pa se mi je vse zavrtele v glavi. Zdaj res že več ne vem, kaj je politična morala kaj privatna, kam sega področje ene, kam druge. Vse se mi meša in zapleta. Postal sem plah, bojim se pisati, brati, popravljati in prijajati. Imena kakega naroda si sploh ne upam napisati, ne besede Boga; besed, ki bi se lahko le od daleč nanašale na človeško rojstvo, niti ne omenjam; ogibljem se besede dekle in ljubezen, sploh sem označbo ženska izključil iz svojega besednega zaklada in bi rad na ta način dosegel višek čednosti in čistosti pred politično in moralno cenzuro. Ni se mi posrečilo.

Cenzura je moloh, ki žre; če nima kamel, žre komarje, a nasititi se mora, da opraviči svojo pričujočnost. Skesan in ponižen sem stopil nekega dne pred cenzuro in vprašal: »Povejte mi, gospodje, ne, kaj je prepovedano, tega je preveč, in ne bi si zapomnil; razodenite mi, kaj je dovoljeno!«

In politični in moralni cenzor sta mi odgovorila oba hkratu: »Zapišite, gospod Jereb, kar ste zdajle rekli in bova črtala.«

Gospod šel.

— Koliko delavcev pa dela v Vaši tovarni?
— Od deset komaj eden.

V dvomu.

— No, ali ste svojo bolezen dobro prestali?
— Ne vem še, nimam še zdravnikovega računa.

Junak.

— Tri leta ječe. Obtoženec, ali imate še kaj reči?
— Prosim, obvestite mojo ženo, da pridem šele l. 1930 domov.

Iz dnevnika volka

Vollja požrelnost — pravijo ljudje. Jaz sem včasih še požrl kako ovco. Včasih tudi konja. Tu in tam tudi kravo. Od ljudi pa je že večkrat kdo požrl celo deželo, Ljudstvo, Armado. In vendar ne pravim jaz nikoli: človeška požrelnost.

Človek je čudna žival. On ropa, požiga, se vojskuje, vodi banke, se dá izvoliti za poslanca, se udeležuje kot advokat. In vse to, čeprav ga oddaljen moj sorodnik, pes, še desetletno let izkuša ukrotiti.

In dreštati.

Kdo od naju je požrešen? Jaz jem, če sem lačen. On je petkrat na dan. Jaz jem, ker sem lačen. On je, ker je jutraj, ker je dopoldne, ker je popoldne, ker je ura bila štiri in ker je ura bila osem.

In pije tudi, ko ni žejen. In ljubi tudi, ko ne ljubi.

Kadar od dveh volkov eden je, tedaj vem, da je tisti, ki je lačen. Ake od dveh človekov eden je, pa ne morem nikoli vedeti, če ne je tisti, ki je sit, in če se ne postji tisti, ki je lačen.

Bankir si bože osvojit žensko, pa ji kupi volčji kožuh. Tega ne razumem. Tudi jaz ljubim svojo ženo, vendar ni ne pade v glavo, da bi jo oblekel v človeško kožo...

Solidna gostilna.



— Tu na jedilnem listu stoji: biftek 15 Din, potem pa v drugič: biftek 20 Din. Kaka razlika pa je tu?
— Pri tistem za 20 Din dobite ostrejši nož.

Najboljši orkester Slovenije,
operni orkester ljubljanskega Narodnega gledališča nastopi 1. decembra v Unionu na novinarskem koncertu

Okus dame
pride do veljave le v najlepših izbirah modernih in toa etnih potrebščin. dalje svile in svilene predmete ov, klekanih in filet čipk, ki jo v najprejstrijših izbirah nudi tvrdka
T. EGER, Sv. Petra c. 2.

Najboljše in najcenejše

blago za smokinge in za salonske oblike dobiti v trgovini

Josip Siibar, Ljubljana
Stari trg štev. 21 (polek Za aznika)

Predavanje

inž. Thorleif Tunold Hansena iz Norveške o Norveški — domovini smučarstva in o smučarstvu ob predvajanju 2 filmov v ponedeljek točno ob pol 8. v veliki dvorani Uniona.

OAKLAND
PRODUCT OF GENERAL MOTORS

Brez dvoma nedosegljiv voz

OAKLAND 4. šestcilindrski avtomobil, je vedno nagrajen na razstavah širom sveta. Povsod je ponos njegovih lastnikov.

Tudi oni so ponosni na brezhibno delo njegovega močnega šestcilindrskoga motorja ravnotako kot na krasno zunanost.

V. & M. BAREŠIĆ & Co.
Ljubljana Zagreb,
Dunajska cesta 12. Kukovljeva ul. 30.
Proizvod: GENERAL MOTORS.

Vino prvih vinogradnikov. — Vsakdo naj se prepriča, kako prvovrstne kvalitete so letošnja vina pri Košaku, Krekov trg. 1731

Dospelo je

iz Angleškega in Cehoslovaškega najmodernejša sukno za muške oblike
Trgovina Josip Siibar
LJUBLJANA Stari trg štev. 21
polek Zalaznika.

SALAME

prvovrstno novo rob uležane
dobite povsod
trava hivalska tvorilca sa am suhega mesa in masi
M. Gavrilovića sinovi
d. d. Petrinja
Glavno zastopstvo za Slovenijo:
Franc Palme, Ljubljana, Celje — Maribor



Klavierhaus Kanzler
Centrala Graz
Reitschulgasse 10-12
— Podružnica Maribor —
Gospod. ul. c. 39
Tvdika prve vrste. Zastopstvo svetovnih znamk.
EHRBAR, LAUBERGER & GLOSS
dvorni tvorničarji klavirjev
Obsejne plačila: ob. javne.

Najpopolnejši Stoewer šivalni stroji
za šivilje, krojače in čevljarje ter za vsak dom. Preden si nabavite stroj oglejte si to zrednost pri tvrdki:
Lud. Baraga, Ljubljana
Selenburgova ulica 6 l.
trezorišče 3000 — 181116 garancija
Telefon št. 980

„SIDOL“
najbolje sredstvo za čiščenje kovin, čisti tudi najhnejše kovinaste predmete, zlato, srebro, ogledala, okna.
Pri nakupu pazite v lastnem interesu na ime
„S dol“
ter odločno odklanjajte raznovrstne ponarejene znamke
„S dol“
se dobi v vsaki trgovini.

Vsakdo naj se prepriča kako prvovrstne kvalitete so letošnja vina pri
Košaku
Krekov trg